

Nr 12

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen; given Stockholms slott den 30 december 1955.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

Det i propositionen framlagda förslaget innebär, att den som enligt vattenlagen tillerkänts ersättningskraft för ej förut tillgodogjord vattenkraft beredes möjlighet att under vissa förutsättningar påkalla leverans av kraften oavsett att ersättningsbeslutet ej vunnit laga kraft.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen

Härigenom förordnas, att 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen den 28 juni 1918 (nr 523) skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 KAP.

24 §.

I sammanhang — — — för det-
samma.

Har föreläggande, som nu sagts, blivit meddelat, åligge det ersättningstagaren att inom nittio dagar efter det vattendomstolens beslut vunnit laga kraft till vattenrättsdomaren ingiva bevis, att föreläggandet fullgjorts. Försummas det, vare ersättningstagaren pliktig att mot befrielse från uttagningskostnadens gäldande i penningar vidkännas minskning i den honom tillkommande kraften till så stor del, som av vattendomstolen prövats i värde motsvara nämnda kostnad.

Där enligt — — — till godo.

I sammanhang — — — för det-
samma.

Har föreläggande, som nu sagts, blivit meddelat, åligge det ersättningstagaren att inom nittio dagar efter det vattendomstolens beslut vunnit laga kraft *eller, om ersättningstagaren gör anmälan enligt 33 § tredje stycket, efter det sådan anmälan gjorts*, till vattenrättsdomaren ingiva bevis, att föreläggandet fullgjorts. Försummas det, vare ersättningstagaren pliktig att mot befrielse från uttagningskostnadens gäldande i penningar vidkännas minskning i den honom tillkommande kraften till så stor del, som av vattendomstolen prövats i värde motsvara nämnda kostnad.

Där enligt — — — till godo.

33 §.

I sammanhang med — — — skall
börja.

Sådan tid — — — nämnda dag.

I sammanhang med — — — skall
börja.

Sådan tid — — — nämnda dag.

(Gällande lydelse)

Är vattenkraften icke tillgodogjord, skall tiden räknas från det ersättningsfrågan slutligen avgjordes samt må ej sättas längre än för utförande av erforderliga arbeten skäligen må anses behövt.

Till undvikande — — — anordningar föreskrivas.

(Föreslagen lydelse)

Är vattenkraften icke tillgodogjord, skall tiden, som ej må sättas längre än för utförande av erforderliga arbeten skäligen må anses behövt, räknas från dagen då det beslut, varigenom ersättningsfrågan blivit avgjord, vunnit laga kraft. Vill ersättningstagaren tidigare komma i åtnjutande av kraft, vartill han enligt meddelat beslut är berättigad, mot att han svarar för den kostnad, som kan bli pånyttig om beslutet ändras i högre rätt, göra han anmälan härom till ersättningsgivaren samt foga vid anmälingen bevis, att han hos Konungens befallningshavande ställt pant eller borgen för sagda kostnad; och varde i sådant fall tiden räknad från det anmälningsfallet skedde. Ersättningstagaren äge dock icke på grund av anmälan, som nu sagts, påfordra, att kraftöverföring skall börja förrän vattenkraften blivit tillgodogjord vid ersättningsgivarens anläggning eller, i fall som avses i 14 §, förrän medgivet arbete fullbordats.

Till undvikande — — — anordningar föreskrivas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 november 1955.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *viss ändring i grunderna för tillhandahållande av ersättningskraft enligt vattenlagen* samt anför därvid följande.

Gällande bestämmelser. Enligt vattenlagen kan i vissa fall annan tillhörig vattenkraft tvångsvis tagas i anspråk eller åtgärd vidtagas som medför att annan tillhörig vattenkraft går förlorad. Under vissa förutsättningar skall ersättningen för den vattenkraft som sålunda tages i anspråk eller går förlorad utgå i den formen, att motsvarande kraftbelopp tillhandahålles, regelmässigt genom elektrisk överföring. Dessa förutsättningar anges närmare i 9 kap. 13 och 14 §§ vattenlagen.

Beträffande tidpunkten för kraftöverföringens början meddelas bestämmelser i 9 kap. 33 §. I första stycket av denna paragraf stadgas, att i sammanhang med beslut om ersättande av förlorad vattenkraft medelst kraftöverföring viss tid skall bestämmas, inom vilken överföringen senast skall börja. I andra stycket föreskrives i detta hänseende beträffande förut tillgodogjord vattenkraft, att tiden skall räknas från den tillträdesdag, som bestämts genom uppsägning enligt bestämmelserna härom i 9 kap. 58—61 §§, och ej må utan ersättningstagarens medgivande bestämmas längre än en månad eller, om särskilda förhållanden föranleder därtill, tre månader efter nämnda dag. Om en sökande med iakttagande av nämnda bestämmelser tager vattenkraften i anspråk, ehuru vattendomstolens beslut i kraftersättningsfrågan överklagats, skall sökanden sålunda börja leverera ersättningskraft inom angiven tid efter tillträdet, oavsett om slutligt avgörande i frågan då föreligger eller ej. I fråga om icke tillgodogjord vattenkraft föreskrives i tredje stycket, att tiden skall räknas från det ersättningsfrågan slutligen avgjordes och ej må sättas längre än för utförande av erforderliga arbeten skäligen må anses behövt. I fjärde styc-

ket stadgas att — till undvikande av dröjsmål med kraftöverföringens början — provisoriska anordningar skall föreskrivas, där så prövas nödigt.

I det av vattenrätts- och dikningslagskommittéerna år 1910 avgivna betänkandet med förslag till vattenlag har i anslutning till de ifrågavarande stadgandena anförts bl. a. följande:

När vattenägare förpliktas att avstå vatten, som han för visst ändamål utnyttjat, är det naturligen av stor vikt för honom, att det avbrott i hans verksamhet, som måste uppstå under tiden från det hans vattenverk måst stanna till dess den överförda kraften hunnit installeras och anordningarna därmed i alla detaljer blivit färdiga, icke må bliva längre än behovet oundgängligen kräver. — — — Kan saken icke medhinnas på annat sätt, måste ersättningsgivaren tillgripa provisoriska anordningar till sin hjälp. Hinner han ej få kraftstationen färdig, må han sålunda tills vidare hyra kraft från annat håll eller skapa sådan medelst ångdrift.

Är vattenkraften förut icke tillgodogjord, kan i allmänhet ersättningsgivaren utan olägenhet få längre tid på sig. Något avbrott i befintlig rörelse sker icke; självständigt bebyggande av ersättningsstagarens fall är icke ifrågasatt eller skulle åtminstone knappast medhinnas på kortare tid än som erfordras för den stora kraftstationen. För sådant fall lämnas alltså vatten-
domstolen friare händer vid bestämmandet av tiden för överföringens början.¹

Förslag av 1945 års vattenlagssakkunniga. 1945 års vattenlagssakkunniga har den 12 september 1947 avgivit en promemoria med förslag till vissa ändringar i vattenlagen.² I väsentliga delar har denna promemoria föranlett lagstiftning enligt beslut vid 1952 års riksdag (prop. 1952:52; tredje lagutskottets utlåtande 1952:12).

De sakkunniga har i den berörda promemorian upptagit bl. a. frågan om tidpunkten för kraftöverföringens början vid leverans av ersättningskraft. Beträffande denna fråga har de sakkunniga framhållit, att de i avseende å icke tillgodogjord vattenkraft gällande reglerna innebär, att sökanden, om ersättningsfrågan prövas i flera instanser, kan komma i tillfälle att under längre eller kortare tid utnyttja den annan tillhöriga vattenkraften utan ersättning. Förhållandena gestaltar sig i detta hänseende något olika, beroende på om målet avgöres i ett sammanhang eller om arbetet igångsättes med stöd av ett i deldom meddelat byggnadstillstånd. Härom anför de sakkunniga:

I det förra fallet måste den från ersättningsfrågans slutliga avgörande löpande tidsfristen utmätas så, att den täcker hela den tid som kan beräknas åtgå för kraftverkets uppförande (färdigställandet av överföringsanordningarna inbegripet). Vattendomstolen kan nämligen — även om verkställighetstillstånd lämnas enligt 11 kap. 67 § — icke förutsätta, att arbetet skall påbörjas förrän ersättningsfrågan blivit slutligen avgjord och sökanden sålunda fått visshet om vilka förpliktelser han i detta hänseende ikläder

¹ N. J. A. II 1919 s. 307.

² Promemorian är undertecknad av justitierådet A. G. Walin, ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare K. J. B. Andersson, numera direktören N. C. W. Berggren, ledamoten av riksdagens andra kammare N. O. Jönsson, direktören C. F. Kleman, numera häradshövdingen K. O. Riben, numera generaldirektören J. Å. Rusck och ledamoten av riksdagens andra kammare G. T. Skoglund.

sig genom att taga tillståndet till kraftverkets uppförande i anspråk. För övrigt kan ju vattendomstolen aldrig med säkerhet veta, om dess dom kommer att överklagas. Om verkställighetstillstånd meddelas — eller, där endast sökanden själv klagar, oberoende av sådant tillstånd — har sökanden emellertid *möjlighet* att igångsätta bygget utan att avvakta det slutliga avgörandet i ersättningsfrågan. Begagnar sig sökanden härav, kan kraftverket eventuellt bli färdigt att tagas i drift redan innan detta avgörande föreligger; i varje fall talar sannolikheten för att det blir färdigt vid en tidigare tidpunkt än då ägaren är skyldig att påbörja kraftöverföringen.

Om kraftverksbygget igångsätts med stöd av särskilt byggnadstillstånd, kan arbetet vid tiden för kraftersättningsfrågans avgörande ha fortskridit mer eller mindre långt; eventuellt är anläggningen då redan färdig. Hårtill har vattendomstolen att taga hänsyn vid bestämmande av den tid, inom vilken kraftöverföringen skall börja. Tiden skall sålunda bestämmas med hänsyn till de arbeten som till äventyrs ännu återstå. Är kraftverket redan färdigt, kan det endast vara fråga om särskilda anordningar för överföringen. Även om den tid, inom vilken överföringen skall börja, utmätas helt kort, kan det emellertid — när tiden börjar löpa först då ersättningsfrågan slutligen avgjorts — till följd av frågans prövning i flera instanser bli möjligt för sökanden att i flera år utnyttja vattenkraften utan vederlag. Det är huvudsakligen i dylika situationer som ifrågavarande stadgande i praktiken visat sig leda till obilliga konsekvenser.

De sakkunniga anger härefter på följande sätt de synpunkter, som enligt de sakkunnigas mening bör anläggas vid genomförandet av en lagändring:

Att tiden för kraftöverföringens början, när det gäller ersättning för utbyggd vattenkraft, enligt gällande lag skall räknas från ersättningsfrågans slutliga avgörande sammanhänger med att överföringen förutsätter särskilda anordningar, till sin utformning beroende av kraftersättningens storlek, strömart, spänning och periodtal, platsen för dess tillhandahållande o. s. v. Lagstiftaren har i detta fall icke velat ålägga ersättningsgivaren att utföra dylika anordningar i enlighet med en icke lagakraftgående dom och därmed utsätta honom för risken att — kanske för mycket dryga kostnader — få vidtaga ändrade anordningar, sedan det slutliga avgörandet fallit. Det kan också inträffa, att vattendomstolen mot sökandens bestridande föreskriver ersättning i kraft och att högre rätt, med ändring härav, utdömer ersättning i penningar; i sådan händelse skulle ju de kostnader, som nedlagts på överföringsanordningar, bli helt onyttiga. Med hänsyn till nu berörda förhållanden bör man otvivelaktigt såsom huvudregel bibehålla att den tid, inom vilken kraftöverföring skall igångsättas, börjar löpa först då målet i denna del blivit slutligen avgjort. Häri synes man dock kunna göra den modifikationen till ersättningstagarens förmån, att ersättningstagaren erhåller rätt att, sedan vattendomstolen (eller vattenöverdomstolen) utdömt ersättning i kraft, påfordra kraftöverföring enligt de därom meddelade bestämmelserna mot att han svarar för de kostnader, som kunna bli onyttiga genom ändring av domen i högre rätt, samt ställer säkerhet för desamma. Givetvis måste därvid ersättningsgivaren, från det ersättningstagaren anmält sitt anspråk på kraftöverföring, äga tillgodonjuta en tidsfrist, motsvarande den som eljest skulle ha räknats från ersättningsfrågans slutliga avgörande.

I överensstämmelse med det anförda har de sakkunniga föreslagit ett tillägg till stadgandet i 9 kap. 33 § tredje stycket. Enligt detta tillägg skall, om ersättningstagaren anmäler att han tidigare än huvudregeln medger vill

komma i åtnjutande av kraft och visar att han ställt sådan säkerhet som nyss nämnts, fristen för kraftöverföringens början räknas från det anmälningen skedde i stället för från ersättningsfrågans slutliga avgörande. Då avsikten med lagändringen endast är att ge ersättningstagaren möjlighet att hindra en vederlagsfri exploatering av hans vattenkraft, har i förslaget vidare stadgats, att ersättningstagaren icke är berättigad att påfordra kraftöverföring förrän hans vattenkraft blivit tillgodogjord i ersättningsgivarens anläggning resp. — om ersättningsens fastställande att utgå i kraft grundar sig på 9 kap. 14 § — förrän medgivet arbete fullbordats.

I samband med nu angivna ändringar i 9 kap. 33 § tredje stycket har de sakkunniga i förtydligande syfte jämkat den nuvarande regeln om att tidsfristen skall räknas »från det ersättningsfrågan slutligen avgjordes», så att fristen i stället förklaras skola börja löpa först då lagakraftgäande beslut föreligger (icke då beslut meddelas, som sedermera vinner laga kraft).

De sakkunniga anmärker att förhållandena kan i någon mån kompliceras, om enligt de föreslagna nya bestämmelserna kraftöverföring kommer att igångsättas på grundval av ett beslut som sedermera i något avseende ändras i högre instans. De spörsmål som härvid uppstår anser de sakkunniga böra överlämnas till rättstillämpningen att lösa. Delvis samma spörsmål kan uppkomma vid tillämpning av stadgandet i 9 kap. 33 § andra stycket angående tiden för kraftöverföringens början i sådana fall, då den vattenkraft som skall ersättas förut är tillgodogjord av ersättningstagaren.

I sakkunnigförslaget har upptagits en särskild övergångsregel, enligt vilken de nya reglerna i 9 kap. 33 § ej skall bli tillämpliga, där beslut om ersättningskraft meddelats enligt äldre lag.

Yttrandena. Vid remissbehandlingen av de sakkunnigas promemoria¹ har förslaget i den del varom nu är fråga lämnats utan erinran i de flesta yttrandena. Bland dem som ej haft något att invända mot förslaget märkes *samtliga vattenrättsdomare, ett flertal länsstyrelser, svenska vattenkraftföreningen, riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges advokatsamfund och svenska landskommunernas förbund.*

Vattenöverdomstolen har ställt sig något tveksam till förslaget under framhållande, att risken för att i förväg till dryga kostnader utförda överföringsanordningar blir onyttiga, om överinstansen finner sig böra göra ändring i ersättningsfrågan, icke blivit undanröjd genom de sakkunnigas förslag. En svaghet med förslaget är även att ersättningstagare med ringa ekonomisk bärkraft — i allt fall då fråga är om smärre kraftbelopp — på grund av kravet på säkerhets ställande oftast torde bli urståndsatta att anlita den anvisade vägen. *Vattenöverdomstolen* anser det fördenskull böra övervägas, om icke de obilliga verkningarna av ersättningsregeln skulle kunna undvikas på annat sätt. En tänkbar utväg synes vara att lämna vattendomstol möjlighet att i målet på yrkande av ersättningstagare meddela särskilda

¹ Förteckning över de remissyttrandena som avgivits med anledning av 1947 års promemoria återfinns i prop. 1952: 52 s. 20.

bestämmelser — att tillämpas från det vattenkraften tagits i anspråk — avseende årlig ersättning i penningar för tiden intill dess samtidigt meddelade, för framtiden avsedda bestämmelser om ersättning i kraft blivit ståndande. Därest man skulle beträda den väg de sakkunnigas förslag anvisar, är i allt fall vissa jämkningar i förslaget påkallade. Tillämpningen av modifieringsregeln bör icke anknytas till en allenast privat anmälan från ersättningstagaren till ersättningsgivaren. Det äventyr vid bristande fullgörande av kraftöverföring, som en talan jämlikt 9 kap. 37 § innebär, synes genom en sådan anordning många gånger kunna sättas ur funktion till följd av bevisningssvårigheter för ersättningstagaren i fråga om anmälan's vederbörliga mottagande. En medverkan av offentlig myndighet synes vara ägnad att skapa större reda i modifieringsförfarandet. Vattenrättsdomaren torde härvid vara det lämpligaste organet. De sakkunniga har icke uttalat sig i frågan huruvida ersättningstagaren skall ställa säkerhet även för den ökade uttagningskostnad som kan bli bestämd av överinstans. Vare sig denna skall gäldas i penningar eller genom minskning av kraftbeloppet, kommer en ändring att beröra även de under den provisoriska tiden utgående kraftbeloppen. Den säkerhet för viss i penningar utgående del av uttagningskostnad, varom förmåles i 9 kap. 24 §, tar sikte endast på den uttagningskostnad som bestämts i domen. Det torde bli en ofrånkomlig konsekvens av sakkunnigförslaget, att ersättningstagaren måste ställa säkerhet även för berörd ökning av uttagningskostnad. — Beträffande den av de sakkunniga förordade särskilda övergångsregeln har vattenöverdomstolen anmärkt, att de nya reglerna i 9 kap. 33 § närmast innebär en extraordinär verkställighetsform och att det därför icke synes möta betänklighet att de tillämpas även å beslut enligt äldre lag. I allt fall synes den föreslagna övergångsregeln vara onödigt obillig gentemot ersättningstagaren och böra utgå.

Även *kammarkollegiet* ifrågasätter om icke en regel om tillfällig penningersättning borde införas. De bestämmelser som de sakkunniga föreslagit torde ha sitt värde då stora företag står såsom ersättningstagare och tvisten gäller detaljer i ersättningskraftens utformning. En regel om tillfällig penningersättning skulle få sin största betydelse beträffande relativt små kraftbelopp och när tvisten gäller, huruvida ersättningen skall utgå i kraft eller penningar.

Vattenfallsstyrelsen anser förslaget vara av mindre angelägen art. Styrelsen framhåller, att det praktiskt taget alltid är fråga om en tillgång, som utan kraftverksägarens åtgöranden skulle ha legat oräntabel under den tid, varom fråga är, och troligen lång tid framåt. Någon oförrätt synes då näppligen begås mot en ersättningstagare, därför att kraftleveransens påbörjande uppskjutes till dess lagakraftägande dom föreligger. Styrelsen berör även den av vattenöverdomstolen väckta frågan om omfattningen av den säkerhet som ersättningstagaren skall ställa. I detta hänseende anmärker styrelsen, att tvist kan råda om ersättningstagarens andel i drift- och underhållskostnader, i det ersättningsgivaren yrkar högre sådan andel än vat-

tendomstolen utdömt. I händelse denna talan bifalles, bör ersättningstagaren även för tiden mellan leveransens påbörjande och domen i högre rätt gälda den högre andelen i dessa kostnader. Pant eller borgen, som av ersättningstagaren ställes, bör omfatta sådan betalningsskyldighet.

Behandling av frågan vid 1954 års riksdag. Vid 1954 års riksdag väcktes motioner (I: 348 av herr *Velander m. fl.* och II: 457 av herr *Östlund*), i vilka hemställdes om ändring i 9 kap. 33 § vattenlagen i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag. Tredje lagutskottet framhöll i sitt utlåtande över motionerna (1954: 9), att det av de sakkunniga år 1947 avgivna förslaget i vissa avseenden, bl. a. såvitt anginge det av motionärerna behandlade spörsmålet, ännu vore under beredning inom justitiedepartementet. Vidare anförde utskottet:

Som motionärerna påvisat kan de nu gällande reglerna leda till obilliga konsekvenser. För att undanröja dessa torde erfordras lagändring. Därvid synes motionärernas förslag förtjänt att övervägas. Enligt utskottets mening är det angeläget att frågan snarast bringas till sin lösning. Utskottet vill emellertid icke förorda att riksdagen redan nu för sin del beslutar lagändring, enär frågan torde erfordra ytterligare överväganden. Det lämpligaste synes vara, att riksdagen avvaktar förslag i ämnet från Kungl. Maj:t. Utskottet förutsätter att sådant förslag kommer att framläggas utan dröjsmål.

Utskottets i enlighet härmed gjorda hemställan, att förevarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, bifölls av riksdagen.

Departementschefen. De nuvarande bestämmelserna i 9 kap. 33 § vattenlagen om tidpunkten för början av leverans av ersättningskraft innebär, såvitt angår ersättning för icke tillgodogjord vattenkraft, att viss tid — som ej får sättas längre än för utförande av erforderliga arbeten må anses behövt — av vattendomstolen skall bestämmas, räknat från det ersättningsfrågan slutligen avgjordes. Såsom de sakkunniga närmare utvecklat medför denna ordning att i vissa fall avsevärd tid kan förflyta från det sökanden tager vattenkraften i anspråk till dess kraftöverföringen påbörjas. Till följd härav kan det inträffa att sökanden under flera år utan gottgörelse utnyttjar och bereder sig ekonomisk vinning av den ersättningstagaren tillhöriga vattenkraften.

Först må emellertid framhållas att den gällande lagstiftningen icke synes stå helt utan möjligheter att motverka det berörda missförhållandet. Enligt stadgande i 9 kap. 20 § skall vid bestämmande av uttagningskostnaden bl. a. skälig hänsyn tagas till den nytta som uppkommer för ersättningsgivaren. Vid prövningen av fråga om uttagningskostnadens storlek torde högre instans enligt denna grundsats kunna beakta det förhållandet, att ersättningsgivaren under längre tid varit i tillfälle att utan vederlag utnyttja den ersättningstagaren tillhöriga vattenkraften.¹ Ersättningstagaren kan på så sätt i efterhand få en viss kompensation för det vederlagsfria utnyttjandet. Understundom kan ersättningstagaren enligt vanliga grunder för ersättning

¹ Jfr rättsfall refererat i N. J. A. 1954 s. 305 (vattenöverdomstolens dom).

göra anspråk på särskild gottgörelse, nämligen när en direkt ekonomisk förlust på grund av dröjsmålet kan påvisas. Sålunda bör rätt till särskild ersättning föreligga, därest ersättningstagaren haft planer på ett självständigt bebyggande av sin falldel och det kan antagas att detta självständiga bebyggande, om ersättningsgivarens företag ej mellankommit, skulle ha fullbordats före den tidpunkt då det slutliga avgörandet av ersättningsfrågan sker.

Under alla förhållanden synes det önskvärt att ersättningstagaren så snart det utan större olägenheter kan ske kommer i åtnjutande av kraftersättningen för den vattenkraft som han avstått. De sakkunniga har i detta syfte föreslagit att i den förut angivna regeln om tidpunkten för kraftöverföringens början skall göras den modifikation, att ersättningstagaren erhåller rätt att påfordra tidigare kraftleverans mot det att han svarar för de kostnader som kan bli onyttiga genom ändring av domen i högre rätt, samt ställer säkerhet därför. Såsom anmärkts vid remissbehandlingen är den föreslagna anordningen behäftad med vissa svagheter. Alternativet att först tillhandahålla provisoriska penningbelopp och sedan den definitiva kraftersättningen synes dock ej heller tillfredsställande. Och då de sakkunnigas förslag i varje fall öppnar möjligheter att påskynda leveransen av kraft, anser jag mig böra i princip biträda detsamma.

Vad angår den närmare utformningen av förslaget har vattenöverdomstolen gjort invändning mot att modifikationsregeln såsom de sakkunniga tänkt sig anknytes till en privat anmälan från ersättningstagaren till ersättningsgivaren. Invändningen grundas närmast på att bevisningssvårigheter skulle kunna uppstå för ersättningstagaren i fråga om anmälan's vederbörliga mottagande. Det är emellertid givet att ett igångsättande av kraftöverföringen under alla omständigheter förutsätter en nära kontakt mellan parterna för diskussion av olika detaljfrågor. Någon anledning att ur bevisningssynpunkt föreskriva att anmälan skall göras till myndighet synes ej föreligga. Jag ansluter mig alltså till de sakkunnigas ståndpunkt i detta avseende.

Vattenöverdomstolen och vattenfallsstyrelsen har anmärkt, att den säkerhet som ersättningstagaren enligt förslaget har att ställa, bör omfatta även den ökade uttagningskostnad som kan komma att bestämmas i högre rätt, i den mån densamma belöper på tiden mellan kraftleveransens påbörjande och domen i högre instans. Med anledning härav vill jag erinra om den grundsats som anses gälla beträffande årlig penningersättning, som fastställts genom icke lagakraftvunnen dom, nämligen att en sökande som tagit sitt tillstånd i anspråk är pliktig att tillhandahålla ersättningen enligt den icke lagakraftvunna domen intill dess densamma ändras i högre instans.¹ Om denna grundsats, vilket synes naturligt, tillämpas även å kraftersättning, bör icke ersättningstagaren av högre instans kunna åläggas att betala ökad uttagningskostnad, som belöper å tiden före den högre instansens dom. Under sådana förhållanden finnes ej skäl till utvidgning av säkerhetens omfattning på det sätt de nämnda remissmyndigheterna ifrågasatt. Emellertid

¹ Jfr prop. 1952: 52 s. 66 och 71.

bör ersättningstagare, som åtagit sig att gälda uttagningskostnaden i penningar och som önskar komma i åtnjutande av krafterställningen innan beslutet vunnit laga kraft, kunna åläggas att nedsätta belopp eller ställa säkerhet som avses i 9 kap. 24 §. Enligt den gällande lydelsen av detta stadgande skall skyldighet att nedsätta belopp eller ställa säkerhet, som där avses, vid visst äventyr fullgöras inom nittio dagar från det beslutet vunnit laga kraft. Lagrummet torde böra kompletteras med föreskrift att, därest ersättningstagaren gör anmälan för utbekommande av tidigare kraftleverans, tiden i stället skall räknas från det anmälan gjordes.

Om ersättningsgivaren ej godkänner säkerhet, som ersättningstagaren ställer, ankommer prövningen av säkerhetens tillräcklighet på vederbörande länsstyrelse (se 14 kap. 8 § vattenlagen).

Enligt vad jag nu anfört vill jag alltså föreslå, att 9 kap. 33 § kompletteras med en regel av innebörd att, där fråga är om ersättning för icke tillgodogjörd vattenkraft, ersättningstagaren får möjlighet att, om han så önskar, komma i åtnjutande av ersättningen före det ersättningsbeslutet vunnit laga kraft mot att han svarar för den kostnad, som kan bli onyttig om beslutet ändras i högre instans. Förutsättningen skall vara, att han gör anmälan om sitt önskemål till ersättningsgivaren och vid anmälningen fogar bevis om att han hos länsstyrelsen ställt säkerhet för denna kostnad. Ersättningstagaren skall dock icke på grund av sådan anmälan kunna påfordra, att kraftöverföring skall börja förrän vattenkraften blivit tillgodogjörd vid ersättningsgivarens anläggning eller, där ej är fråga om vattenkraftens tillgodogörande, förrän medgivet arbete fullbordats. I samband med denna komplettering av paragrafen torde, såsom de sakkunniga föreslagit, den nuvarande huvudregeln om att tidsfristen skall räknas från det ersättningsfrågan slutligen avgjordes jämkas så, att det tydligt framgår, att fristen börjar löpa först då lagakraftägande beslut föreligger. Ändringarna i 33 § föranleder därjämte såsom förut nämnts en jämkning av 24 § i samma kap.

Enligt min mening finnes ej anledning att i något avseende begränsa tillämpligheten av de nya reglerna, då ersättningsbeslutet meddelats före ikraftträdandet. I överensstämmelse med vattenöverdomstolens hemställan har därför någon särskild övergångsregel i ämnet ej upptagits.

I enlighet med vad jag i det föregående anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen*, avsett att träda i kraft den 1 juli 1956.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar,¹ måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Sverker Jonson

¹ Denna bilaga, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 december 1955.

N ä r v a r a n d e :

justitieråden LECH,
REGNER,
LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 1 december 1955 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 november 1955, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet P. Bergsten.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Sverker Jonson

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 12 december 1955 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 25 november 1955 remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen*.

Med förmälan, att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran, hemställer föredraganden, att förslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Fischier
